

Bruce G. Trigger

ARKEOLOJİK DÜŞÜNCE TARİHİ

Çeviri

Fuat AYDIN

eski
reni
YAYINLARI

Eskiyeni Yayınları: 27

ARKEOLOJİK DÜŞÜNCE TARİHİ

Bruce G. Trigger

Eserin Orijinal Adı: *A History of Archaeological Thought*

Çeviren

Fuat AYDIN

© Cambridge University Press All Rights Reserved

© FCR YAYIN REKLAM BİLGİSAYAR SAN. ve TİC. LTD. ŞTİ.
(Sertifika no: 13178)

Kapak resmi: Asurlulara ait duvar kabartması, Anadolu Medeniyetleri
Müzesi, Ankara/TÜRKİYE

Mizanpaj/Kapak

CİNAS

Baskı/Cilt

KALKAN MATBAACILIK

Büyük San. 1. Cad. 99/32 İskitler

Tel: 0312.3419234-3421656 Ankara

1. Baskı: ekim 2014

ISBN: 978-605-5978-27-3

FCR YAYIN REKLAM BİLGİSAYAR SAN. ve TİC. LTD. ŞTİ.

Hacı Bayram Mah. Boyacılar Sk. No:14/1 Ulus-Altındağ/ANKARA

Tel: (0 312) 310 08 60 – Fax: (0 312) 311 47 89

web: www.eskiyeni.org • e-mail: fcr@fcr.com.tr

Bruce G. Trigger

ARKEOLOJİK DÜŞÜNCE TARİHİ

Çeviri

Fuat AYDIN

Ankara 2014

Bruce G. Trigger;

McGill Üniversitesi, Antropoloji bölümünde James McGill Profesörü'dür. Felsefe doktorasını (PhD.) Yale Üniversitesi'nden aldı. Mısır'da ve Sudan'da arkeolojik araştırmalar icra etti. İlgileri, erkeden dönem medeniyetlerin karşılaştırmasını, arkeolojinin tarihini, arkeolojik ve antropolojik teoriyi içerir. Sosyal bilimlere olan daimi katkılarından dolayı Quebec yönetiminden prestijli Prix Léron-Gérin'i de içeren bilimsel ödüller aldı. Kendisi, İskoçya Antikacılar Cemiyeti'nin ve Tarihöncesi Cemiyeti'nin (İngiltere) onursal üyesidir. Yayınlanmış çok sayıda kitabı içinde şunlar yer alır: *A History of Archeological Thought*'un birinci baskısı (Cambridge 1986); *The Cambridge History of the Native Peoples of the Americas*, Volume I (Cambridge 1996) (Wilcomb E. Washburn'la birlikte) ve *Understanding Early Civilizations* (Cambridge 2003).

Fuat Aydın;

1965'te Gümüşhane Şiran'da doğdu. İlk, orta ve lise eğitimini İstanbul'da tamamladı. 1987 yılında Erzurum Atatürk Üniversitesi İlahiyat Fakültesi'nden mezun oldu. Dört yıl Ankara'da ve iki yıl İstanbul'da öğretmenlik yaptı. 1993 yılında Sakarya Üniversitesi İlahiyat Fakültesi'ne Dinler Tarihi araştırma görevlisi olarak girdi. 1994'te Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsünde, *Ali b. Rabben et-Taberi ve er-Redd ale'n-Nasârâ* adlı tezle yüksek lisansını ve 2000 yılında aynı enstitüde *Pavlus ve Din Anlayışının Yansımaları* adlı çalışmasıyla doktorasını tamamladı. 2006 yılında doçent, 2011 yılında profesör oldu. Halen aynı üniversitede öğretim üyesi olarak görev yapmaktadır. Evli ve iki çocuk babasıdır.

Aşağıda zikredilenlerin yanı sıra, telif/tercüme kitap ve makaleleri vardır.

Pavlus Hıristiyanlığına Giriş, Eskiye Yayınları, Ankara 2011.

Batı İslam Algısının Arkeolojisi, Eskiye Yayınları, Ankara 2011.

Birunî ve Şebristanî'nin İzinde Dinler Tarihi Yazıları, Eskiye Yayınları, Ankara 2012.

George Dumezil'den Dinler Tarihi Dersleri, Eskiye Yayınları, Ankara 2012.

Hint Dini Düşüncesinde İnsanın Özgürlük Arayışı, Eskiye Yayınları, Ankara 2013.

Emile Durkheim, *Dini Hayatın İlkel Biçimleri*, Ataç Yayınları, İstanbul 2005. (2. Baskı: Eskiye Yayınları, Ankara 2011)

Talal Asad, *İntihar Eylemleri*, Eskiye Yayınları, Ankara 2012.

Edisyon, *Dinler Tarihi İncelemelerinde Çağdaş Yaklaşımlar (1945'den Günümüze)*, Eskiye Yayınları, Ankara 2013.

İÇİNDEKİLER

ŞEKİLLER ve RESİMLER LİSTESİ	XI
İKİNCİ BASKIYA ÖNSÖZ	XIII

BİRİNCİ BÖLÜM

Arkeolojinin Tarihini İncelemek	1
<i>Arkeolojinin Taribine Yaklaşımlar.....</i>	<i>4</i>
<i>Sosyal Bağlam</i>	<i>16</i>
<i>Arkeolojik Yorum</i>	<i>25</i>
<i>Meydan Okuma.....</i>	<i>36</i>

İKİNCİ BÖLÜM

Klasik ve Diğer Metin-Merkezli Arkeolojiler	39
<i>Geçmişe Yönelik İlgiler.....</i>	<i>39</i>
<i>Orta Çağ Tarih Görüşü</i>	<i>46</i>
<i>Rönesans Antikacılığı</i>	<i>51</i>
<i>Klasik Arkeolojinin Gelişimi</i>	<i>59</i>
<i>Mısırbilim ve Asurbilim</i>	<i>65</i>
<i>Diğer İlk Arkeolojiler</i>	<i>71</i>
<i>Sonuçlar.....</i>	<i>74</i>

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Metinsiz Antikacılık	77
<i>Kuzey Avrupa'da Antikacılık</i>	<i>78</i>
<i>Taş Aletlerin Kökenlerinin Tespit Edilmesi.....</i>	<i>88</i>
<i>Aydınlanma</i>	<i>93</i>
<i>Bilimsel Antikacılık.....</i>	<i>102</i>
<i>Antikacılık ve Romantizm.....</i>	<i>105</i>
<i>Yeni Dünya</i>	<i>109</i>
<i>Antikacılığın Çıkması.....</i>	<i>112</i>

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Tarihöncesi Arkeolojinin Kökenleri	117
<i>Göreceli Tarihlendirme</i>	117
<i>İskandinavya Arkeolojisinin Gelişimi ve Yayılması</i>	124
<i>İnsanlığın Kadimliği</i>	133
<i>Palaeolitik Arkeoloji</i>	142
<i>Evrimsizliğe Karşı Tepki</i>	150
<i>Kuzey Amerika'da Arkeoloji</i>	152
<i>Sonuçlar</i>	157

BEŞİNCİ BÖLÜM

Evrimsiz Arkeoloji	159
<i>İrkeçliğin Yükselişi</i>	160
<i>Lubbock'un Sentezi</i>	163
<i>Birleşik Devletlerde Sömürgeci Arkeoloji</i>	169
<i>Avustralya Tarihöncesi</i>	181
<i>Yeni Zelanda'da Arkeoloji</i>	185
<i>Afrika'da İrkeç Arkeoloji</i>	187
<i>Evrimsiz Arkeolojinin Mirası</i>	198

ALTINCI BÖLÜM

Kültür-Tarihsel Arkeoloji	201
<i>Etnisiteye İlk İlgisi</i>	201
<i>Yayılmacılık</i>	206
<i>Avrupa'nın Tarihöncesi Monteliuscu Sentezi</i>	212
<i>Kültür Anlayışı</i>	220
<i>Kültür-Tarihsel Arkeolojinin Doğuşu</i>	223
<i>Childe ve Avrupa Medeniyetinin Ortaya Çıkışı</i>	228
<i>Avrupa Arkeolojisi ve Ulusalçılık</i>	235
<i>Diğer Ulusal Arkeolojiler</i>	247
<i>Birleşmiş Devletlerde Kültür-Tarihsel Arkeoloji</i>	263
<i>Teknik Gelişmeler</i>	274

<i>Teori</i>	286
<i>Sonuçlar</i>	294

YEDİNCİ BÖLÜM

Erken Dönem İşlevsel-Süreçsel Arkeoloji	297
<i>Çevresel-İşlevsel-Süreçselcilik</i>	298
<i>Sosyal Antropoloji</i>	302
<i>Ekonomik Yaklaşımlar</i>	305
<i>Sonyet Arkeolojisi</i>	309
<i>Marxist Bir Arkeolog Olarak Cilde</i>	325
<i>Grahame Clark</i>	333
<i>Birleşik Devletlerde Erken Dönem İşlevselcilik</i>	342
<i>Birleştirici Yaklaşım</i>	347
<i>Ekolojik ve Yerleşim Yeri Arkeolojisi</i>	352
<i>Dünya Arkeolojisi</i>	361
<i>Sonuçlar</i>	363

SEKİZİNCİ BÖLÜM

Süreçselcilik ve Post-Süreçselcilik	365
<i>Yeni Evrimcilik</i>	365
<i>Erken Dönem Yeni Arkeoloji</i>	370
<i>Süreçsel Arkeolojinin Çeşitlenmesi</i>	396
<i>Post-Süreçsel Arkeoloji</i>	420
<i>Kıta Avrupasına Özgü Alternatifler</i>	452
<i>Tartışma</i>	454

DOKUZUNCU BÖLÜM

Pragmatik Sentez	457
<i>Rakip Yaklaşımlar</i>	458
<i>Teorik Yakınlaşma</i>	469
<i>Orta-Ölçekli Teori</i>	480
<i>Üst-Düzey Teori</i>	490

ONUNCU BÖLÜM

Arkeolojinin Önemi	501
<i>Görecelikçiliğin Meydan Okuması</i>	501
<i>Arkeolojinin Gelişimi</i>	504
<i>Diğer Sosyal Bilimlerle İlişkiler</i>	509
<i>Öznellüğün Üstesinden Gelme</i>	511

BİBLİYOGRAFİK DENEME 519

<i>Arkeolojinin Tarihini İnceleme</i>	519
<i>Klasik ve Diğer Metin-Tabanlı Arkeolojiler</i>	530
<i>Metinsiz Antikacılık</i>	532
<i>Tariböncesi Arkeolojinin Kökleri</i>	534
<i>Evrimsel Arkeoloji</i>	536
<i>Kültür-Tarihsel Arkeoloji</i>	538
<i>Erken Dönem İşlemsel-Süreçsel Arkeoloji</i>	543
<i>Süreçselcilik ve Post-Süreçselcilik</i>	546
<i>Pragmatik Sentez</i>	550

BİBLİYOGRAFYA..... 553**İNDEKS** 659

ŞEKİLLER ve RESİMLER LİSTESİ

Şekil 1.1 Genelleştirme düzeyleri arasındaki ilişkiler.....	29
Şekil 2.1 Herculaneum'daki kazı.	57
Şekil 2.2 Layard'ın Asur sarayını rekonstrüksiyonu.....	69
Şekil 2.3 Oyulmuş yazılar ve onların geleneksel harflerle transkripsiyonu ile süslenmiş, Shang dönemi, dökme bronz ayın kazanı.	72
Şekil 3.1 Merlin, Stonheng'i dikeyyor.....	80
Şekil 3.2 Danimarka, Jelling'de höyüklerin oyulması ve runik yazılı taşlar.....	84
Şekil 3.3 Avrupa ve Orta Doğu'daki taş, bronz ve demir alet-edevat arasındaki ilişkilere dair erken dönem yorumlar.	92
Şekil 3.4 Aubrey'in Avebur planı.	103
Şekil 3.5 Stukley'in Avebury'e bakışı.	104
Şekil 4.1 Thomsen'in <i>Guidebook</i> adlı kitabından birbirini takip eden süsleme tarzları.....	122
Şekil. 4.2 Thomsen, ziyaretçilere, Kuzey Antıkaları Müzesi'ni gezdiriyor.	124
Şekil 4.3 Worsaae'nin, Jelling'deki büyük Tümülüslerden birini delişi...127	
Şekil 4.4 Frere tarafından Hoxne'de bulunan Acheulean el baltası.	135
Şekil 4.5 Palaeolitik malzemenin yerini gösteren kesit.....	138
Şekil 4.6 Mortiellet'in tarihöncesi dönemleri.....	146
Şekil 4.7 Ohio, Portsmouth'daki tarihöncesine ait yerüstünde yapılan değişikliklerin planı.	155
Şekil 4.8 Creek Mezar Höyüğü.....	156
Şekil 5.1 John Lubbock.	164
Şekil 5.2 Holmes'in arkeolojik ölçüte dayandırılan "Kuzey Amerika'nın Kültürel Özelliklerini" Gösteren Haritası.	174
Şekil 5.3 Ohio Büyük Yılan Höyüğü'nün resmi.....	180
Şekil 5.4 "Yerli polis, siyahları dağıtıyor".....	182
Şekil 5.5 "Akropolis'e giriş".....	190
Şekil 6.1 Oscar Montelius.....	213
Şekil 6.2 Montelius'un sistemine uygun olarak düzenlenmiş, Bronz Çağı eşyaları.....	215
Şekil 6.3 Childe, Orkney, Skara Brae'de çalışanlarla birlikte.....	230
Şekil 6.4 Merkezi Avrupa'nın arkeolojik kültürlerini birbirleriyle ilişkilendiren Childe'nin ilk çizelgesi.	232

Şekil 6.5 II. Dünya Savaşı'ndan sonra Novgorod'daki kazılar.	239
Şekil 6.6 Yeni Meksika, Pecos Ruin'de atık/çöp tabakalaşması ve inşasının Kidder tarafından yapılmış olan kesiti.	265
Şekil 6.7 Ford ve Willey'in doğu Kuzey Amerika tarihöncesi sentezinden kronolojik tablo.	271
Şekil 6.8 Petrie'nin Tell el-Hesi kesiti.	275
Şekil 6.9 Avustralya, Hallstatt'daki bir mezar.	276
Şekil 6.10 Petrie'nin hanedan öncesi dizilerinde birbiri ardı sıra gelen dönemlere ait çömler.	279
Şekil 6.11 Yatay kazının ve tarihöncesi bir Alman yerleşim yerinin yeniden inşasının çizimi.	285
Şekil 7.1 V. I. Ravdonikas.	311
Şekil 7.2 Buryet'te bulunan Palaeolitik kulube planı.	316
Şekil 7.3 Grahame Clark'ın orijinal sistem şeması.	335
Şekil 7.4 Düzeltilmiş habitat ve biotop'u ekosistem şeması.	336
Şekil 7.5 Star Carr, Kazı II'nin plan ve kesiti.	339
Şekil 7.6 Höyük platformundaki yapılar.	343
Şekil 7.7 MacNash'in Ajuereado Safhası'nın, Meksika, Tehuacan Vadisi'ndeki maizet-yerleşim örüntüsüne dair yorumu.	353
Şekil 7.8 Geç Horizon dönemi, Meksika Havzası, yerleşim yeri örüntüsü.	357
Şekil 7.9 Late Horizon (Geç Ufuk) dönemi, Meksika havzası, yerleşim örüntüsü.	360
Şekil 8.1 Broken K. Pueblo'da örneklem.	382
Şekil 8.2 Binford'un Alaska, Anarık Springs'deki modern bir Nunamiut kesim alanı planı.	384
Şekil 8.3 Bırakma ve atma alanları modeli.	395
Şekil 8.4 D.H. Thomas'ın Shoshonean Kızılderilileri maizet sistemi akış çizelgesi.	398
Şekil 8.5 Klasik Maya medeniyetinde farzedilen yiyecek akış çizelgesi/anıtların yerleri.	400
Şekil 8.6 D. L. Clarke tarafından belirlendiği şekliyle, Glastonburg Demir Çağı yerleşim yerindeki modüler ev birimi.	410
Şekil 8.7 Hodder'in Kenya, Baringo'daki farklı etnik gruplar arasında zırlar tiplerinin ve su kabağı motiflerinin etnografik dağılımı hakkındaki kaydı.	429
Şekil 8.8 On sekizinci yüzyıl William Pace Bahçesi.	436

İKİNCİ BASKIYA ÖNSÖZ

Arkeolojik Düşünce Tarihi'nin basılmasından sonra, arkeolojinin tarihine yönelik önemli bir ilgi ve bu konuyla ilişkili kitapların ve makalelerin yayınlanmasında büyük artış oldu. 1970ler kadar yakın zamanlarda, her yıl arkeolojinin tarihiyle ilgili bir ya da iki önemli kitap ve bir elin parmakları sayısını geçmeyecek şekilde makaleler yayınlandı. Süreçsel arkeologlar, 1970lerdeki etkilerinin zirvesindeyken, arkeolojinin tarihinin, bu disiplinin anlaşılması için gereksiz olduğunu ilan ettiler. Onların ileri sürdükleri bu iddia, bilimsel metodun daha katı şekillerinin gelişimiyle şekillendirildi. Bu görüş, arkeolojinin tarihini, pazarlamanın ya da propagandanın bir şeklinden daha az bir şey haline indirdi. Bugün, arkeologların inandıkları şeyin, yalnızca onların sordukları soruları değil fakat aynı zamanda, onların kabul edebilecekleri cevapları da etkilediğini kabul eden gittikçe artan sayıda arkeolog, bütün arkeolojik yorumların tarihsel bağlamlarıyla ilişkili olarak değerlendirilmesi gerektiğini savunmaktadır. Bu artan ilgi arkeoloji tarihini, uluslararası bültenleri, sempozyumları, ders kitapları ve yayın dizileriyle birlikte arkeolojinin yerleşmiş bir alt disiplini haline dönüştürdü. Çoğunlukla dikkatli arkeolojik araştırma ve şifahi tarihlere dayanan, artan sayıda araştırma, birçok çözümleneci bakış açısından hususi zamanlarda ve hususi mekanlarda uygulanan arkeolojiyi incelemektedir. *Arkeolojik Düşünce Tarihi*'nin (*A History of Archeological Thought*) yeni bir baskısını zorunlu hale getirenler, işte bu tür çalışmalardır.

Arkeolojinin teorisi ve uygulaması, 1980lerden bu yana radikal bir biçimde değişti. Son on beş yıl, arkeologlar insanların maddi kültürle ilişkili inançlarını ve davranışlarını daha iyi anlamaya yönelik uğraşırken, post-süreçsel arkeolojinin artan bir biçimde farklılaşmasına ve onun anahtar düşüncelerinin arkeoloji vasıtasıyla yayılmasına tanıklık etti. Aynı zamanda, Darvinci ve davranışsal arkeoloji, süreçsel arkeolojinin, arkeolojik buluntular hususunda uzun süredir devam eden materyalistik yorumlu tekeline meydan okumaktaydı. Psikolojik ve biyolojik faktörlerin insan davranışı ve inançları üzerine icra etmiş olduğu muhtemel sınırlamalara yönelik artan bir ilgi oldu. Doğu Avrupa'nın ve Sovyetler Birliği'nin kömünist rejimlerinin çöküşü ile uluslararası ekonominin bölge üzerinde sahip olduğu büyüyen etkisi ve dünyanın farklı kısımlarındaki ulus-üstü bağlılıklar, kültür-tarihsel

arkeolojiye ve onun anahtar kavramı olan etnisiteye yönelik yenilenmiş bir ilgiyi teşvik etti. Bu şartlar altında, 1980lerde ve 1990ların başlarında, süreçsel/post-süreçsel ayırımının yetersizlikleri daha açık bir hale geldi. Teorik farklılaşma, gittikçe artan bir biçimde, arkeoloji için bir tehdit olarak kabul edilmekten ziyade güçlendirilmiş anlayışın bir kaynağı olarak değerli görülmeğe başladı. Sonuç olarak farklı yaklaşımların kendi içinde sentez edilebileceği ve onlara, karşılıklı olarak birbirlerini destekleyici rollerin verileceği daha geniş teorik çerçeveler üretmeye yönelik birçok gayret sarfedildi.

Keza arkeologlar da bilimsel araştırmanın doğası hakkında bilinen şeyin daha çok farkında olmaya başladılar. 1960larda, birçok Amerikalının naif amprisizmine, insan davranışı hakkındaki ön kabulleri formüle ederek ve test ederek bilgiyi yaratmaya yönelik ihtiyacı vurgulayan dogmatik pozitivizm tarafından meydan okundu. Daha yakın zamanlarda, görecelikliğin artan bir takdiri ve insan davranışını etkilemede inançlar tarafından oynanan role yönelik canlanan ilginin, realist ve idealist epistemolojilerin takdir edilmesini teşvik edişinde bir artış oldu. Sonuç olarak, dah çok arkeolog, pozitivizmi ve 1960ların ekolojik determinizmini, modası geçmiş ve hatalı olarak görmeye başladı. *Arkeolojik Düşünce Tarihi*'nin ikinci baskısına, yalnızca son on beş yılın teorik gelişmelerinin dökümünü yapmak için değil, fakat aynı zamanda, arkeolojik düşüncenin bütün tarihini görmeye ilişkili oldukları ölçüde bu gelişmelerin sonucu olarak elde edilen önemli anlayışları göz önünde bulundurmak için de ihtiyaç duyuldu.

Bu ikinci baskıda, ayrıca, çalışmamın birinci baskısındaki noksanlıkları da gidermeye çalışıyorum. Olgusal hataları düzeltmeye ilave olarak, kıta Avrupası'nda ve dünyanın İngilizce konuşmayan diğer kısımlarında tarihhöncesi arkeoloji kadar, tarihsel arkeolojinin klasik ve öteki şekillerine daha çok ilgi göstererek kapsamı daha dengeli bir hale getirmeye çalıştım. Yine, toplumsal cinsiyete (gender) daha fazla dikkat çektim ve benzer bir şekilde ayrıntılı olarak R. G. Collingwood, Leroi-Gourhan ve birinci baskıda kendilerinden az ya da hiç söz edilmemiş olan öteki arkeoloji teorisyenlerinin çalışmalarını da müzakere ettim.

Bu baskıyı birincisininin sahip olduğu ebadı aynı şekilde muhafaza etmek için, ilk çalışmanın 1980lerin sonunda önemli ancak, 2000li yılların başlarında daha az bir önemi haiz görünen bazı kısımlarını ya daha yoğun bir hale getirdim ya da tamamen ihmal ettim. "Sovyet Arkeologları"na dair olan bölümde yer alan malzeme, parçalara ayrıldı ve bu parçalara çoğunlukla kısaltılmış şekilde olmak üzere, kültür-tarihsel, erken dönem işlevsel süreçsel ve son zamanlardaki arkeolojiyle ilgili bölümlerde yer verildi. Keza, Gordon Childe'e hasredilen yerin bü-

yüklüğü de azaltıldı ve metnin yayınlanmasından sonra bölüm hakkında hasıl olan kanaat, süreçsel ve post-süreçsel arkeolojinin eş zamanlı olarak teksif edilmiş ve açıklığa kavuşturulmuş olacak şekilde ele alınmasını gerektirdi.

Aynı şekilde, muhtasar olmaya yönelik ihtiyaç beni, birinci baskıda yaptığımdan daha fazla olmak üzere arkeolojinin entelektüel bir tarihini yazdığım hususunu kabul etmeye zorladı. Bu baskının birinci odağını, yalnızca büyük keşifler, analitik tekniklerin gelişmesi ya da geçmiş hakkında olgusal bilginin yığılması değil, fakat arkeolojik düşünceye de yol göstericilik yapmış olan ana düşüncelerin gelişimi oluşturmaktadır. Bunların önemli ve zikre değer konular olduğunu kabul ediyorum. Bu kitap, bütün ülkelerde ya da dünyanın bütün bölgelerinde yapılmış olan arkeolojik araştırmaları eşit bir şekilde sunmaya ya da arkeolojik düşüncenin şekillenmesinde anahtar/önemli bir rol oynamış olan arkeolojik araştırma ağlarını betimlemeye teşebbüs etmemektedir. Bu konular, kitapta arkeolojik teorinin anlaşılması için zorunlu oldukları ölçüde tartışılmasına rağmen, esas olarak çalışmanın sosyal ya da kurumsal bir tarih haline gelmemesine dikkat ettim. Son olarak, arkeoloji perspektifinden baktığım ve gördüğüm için benim esas vurgum, şimdilerde artan sayıda kitap ve monografilerde araştırılan hususi olayların ayrıntılı bir anlatısından daha ziyade onların karşılaştırılması üzerine olmuştur.

1989'dan sonra, yirmi yıl boyunca araştırma yaparak ve hedefi, arkeolojik ve antropolojik teorinin daha iyi bir anlayışını geliştirmek olan *Understanding Early Civilizations/İlk Medeniyetleri Anlama* (2003) adlı kitabı yazarak geçirdim. Bulgularım, zikredilen çalışmamda uygulandı. Sonuç olarak farklı teorik pozisyonlar hakkındaki eleştirilerim, birinci baskıdakinden daha özel ve daha ayrıntılıdır. Aynı şekilde bunların, sosyal bilimlerde öndeyilerin değil çıkarımların mümkün olduğu anlayışına bağlı olarak muayyen eğilimleri geleceğe yansıtmaya da hazırım.

Arkeolojik Düşünce Tarih?'nin orijinal baskısı dikkate değer ölçüde, bu kitaba yazdığım Giriş'te ayrıntılı olarak ele alınmış ve oldukça geniş olan önceki yazılarıma dayanır. Birçok bakımdan, bu baskı kendisinin parçalı bir doğaya sahip olduğunu gösterir. İkinci baskı birincisi üzerine inşa edilmekle birlikte, dikkate değer ölçüde orijinal araştırmaya dayandırıldı, başından sonuna kadar yeniden yazıldı ve yeniden şekillendirildi. Değiştirilmeyen çok az cümle kaldı ve çoğu yeni malzeme orijinal metnin yerine konuldu. Dikkatli bir planlamanın ve başından sonuna kadar yeniden gözden geçirmenin, güncellenmiş olduğu kadar daha bütünlükle bir çalışmayla sonuçlandığını ümit ediyorum.

Birinci baskıda, kendi makalelerinin yeni basımlarını bana gönderen diğer meslektaşlarım kadar Rosemarie Bernard'a, Chen Chun'a, Margaret Deith'e, Brian Fagan'a, Norman Hammond'a, Fumiko Ikawa-Smtih'e, Jane Kelley'e, Philip Kohl'a, McBryde'ye, Mary Mason'a, Valerie Pinsky'ye, Neil Silberman'a, Peter Timmins'e, Robert Vogel'e, Alexander von Garnet'e, Michael Woloch'a ve Alison Wylie'e teşekkür etmiştim. İkinci baskı için yardımlarından dolayı, özellikle Japon arkeolojisinin tarihi hakkındaki kendi bakış açılarını cömertçe benimle paylaştığı için Wakoh Anazawa'ya, birinci baskıyı dikkatli bir şekilde okumaları ve onunla alakalı birçok faydalı yorumlarından dolayı Mario Bunge ve Oscar Moro Abadia'ya, etnisite kavramı/anlayışı hakkındaki araştırması ve 1989 ve 2002 arasında yayınlanmış olan birçok makalenin özeti ile onlar hakkındaki değerlendirmelerinden dolayı Stephan Chirsomolis'e, eğilim başlatan kitapları *Arkeoloji as a Process/Bir Süreç Olarak Arkeoloji*'nin bir nüshasını yayınlanmadan önce bana gönderen Michael O'Brien ve ortak yazarlarına ve 1835'den 1835'ten 1843'e kadar İskandinavya'daki tarihöncesi arkeolojinin gelişimine dair önemli araştırmasının bulgularını sürekli olarak benimle paylaşan Peter Rowley-Conwy'e hususi olarak teşekkür etmek isterim. Randall McGuire'ye, kitabın tamamını okuması ve yorumlamasından dolayı çok müteşekkirim. Keza, Brian Alters, Linda Bernhaus, André Costopoulos, Nicole Couture, Marguerita Diaz-Andreu, John Galaty, Heinrich Härke, Alice Kehoe, Kristian Kristansen, Henry Lerner, Tim Murray, Nadezhda Platinova, Jonathan Reyman, Ulrike Sommer, George Stocking, Thomas Patterson ve farklı seminerlere iştirak eden lisans öğrencileri kadar 1970lerden beri "Arkeolojik Teorinin Tarihi" ve "Arkeolojinin Mevcut Meseleleri" adlı derslerimi almış olan birçok lisans sonrası öğrenciye yardımlarından dolayı teşekkür ederim. Kitabımın orijinal baskısının L. B. Vishnyatsky ve diğerlerinin yapmış olduğu ayrıntılı bir tanıtımı (1992), Sovyet Arkeolojisi'ne dair araştırmamı gözden geçirmemde çok faydalı oldu. Bu tanıtım, Natasha Pakhomva tarafından Rusça'dan benim için çevrildi.

Ayrıca yetenekli editoryal çalışmasından dolayı Petra Kalshoven'e teşekkür ederim. O, bizatihi düşüncelerin kendisini değil fakat bu düşünceleri nasıl ifade edeceğim hususundaki uyarılarının yanı sıra el yazması metni Amerikan telaffuz ve gramerine uygun hale getirdi. Hem klasik arkeoloji hem de sosyo-kültürel antropoloji bilgisi onu, çok daha faydalı ve iyi bir eleştirmen haline getirdi ve daha sahil ve okuyucunun kolay anlayacağı bir metnin ortaya çıkmasını sağladı. Keza, çok sayıdaki fişimi uzmanca bibliyografyaya dönüştürmesi ve el yazmasının nihai sürümlerinin indekslerini bilgisayarda elle yapmasından dolayı Diana Mann'a ve Rose Marie Stano'a internet hesaplarımı

kontrol etmesi ve Cynthia Romanyk'a mail ve iletişimdeki yardımı için çok müteşekkirim. Jenna Friedman ve Rosalyn Trigger, kaynakların doğrulanmasında yardım ettiler ve Rosalyn Trigger, yayıncıya vermek için yeni görsel malzemeyi hazırladı. Yine, Cathy Felgar'a (Cambridge Üniversitesi) ve Mary Paden'a (TechBooks), bu kitabın yazılmasının takibini üzerine almasından, Lindsey Smith'e görsel malzemenin kullanılmasını sağlamasından, Susan Stevensen'a ustalıklı son okumasından ve Catherina Fox'a, indeksi hazırlamasından dolayı teşekkür ederim. Frank Smith'e bu kitabın yazımının her safhasındaki hoş tavsiyelerinden dolayı müteşekkirim.

Birinci baskısında olduğu gibi hususi olgular ve düşüncelerin kaynakları metinde iki ayrıç arasında verildi; oysa kitabın sonunda yer alan Bibliyografik Deneme, her bir bölümle ilgili olan kaynaklar için çok daha genel bir rehberlik sunar.

Birinci baskı için yapılan araştırmaya, büyük ölçüde, McGill Üniversitesi'nden sabatık ayrılışım ve 1976/77'de Canada Council Leae Fellowship, ikinci bir sabatık ayrılış ve 1983'deki Canada Leave Fellowship'in Sosyal Bilimler ve Beşeri Araştırma Konsili tarafından yardım edildi. Bu ikinci baskı, genel olarak 2004'deki bir sabatık yıl dolayısıyla kullandığım bir yıllık iznim boyunca hazırlandı ve hazırlanan bu kısım üzerindeki çalışmam, 2002'den beri James McGill Profesörlüğü'ne bağlanan maaş tarafından desteklendi.

Bu kitap, ontolojik materyalizm ve epistemolojik realizm bakış açısından kaleme alındı. Bunlar, benim haklarında ikna olduğum ve insan türünün evrimci kökenine inanan sosyal bilimcilerin kabul etmesi gereken pozisyonlardır. Keza ben, sahih bilimsel uygulamayı teşvik etme hususunda bilginin görecelikçili eleştirilerinin değerini de takdir ediyorum. Ben, kendi görecelikçilik anlayışımı, geleneksel (materyalist) Marksist felsefeden hareketle geliştirdim. İnsan davranışını anlama hususunda kültürün önemini kabul etmekle birlikte, ekolojik determinizmi ve tek yönlü evrimciliği reddettiğim gibi, kültürel determinizmi de reddediyorum. Gordon Childe'in çalışmasından ilham almış olarak uzun süre, materyalist bir yaklaşımı hem insan davranışını hem de arkeolojik kaydı karakterize eden kültürel ve tarihsel farklılığı açıklamaya yönelik çabalarla telif etmeye çalıştım.

Bu kitap arkeolojinin, maddi kültür vasıtasıyla geçmiş insan davranışını, kültürünü ve tarihini incelemeye hasreden kâmil bir sosyal bilim şeklindeki pozisyonunu takviye etmiş olarak görüldüğü bir zamanda baskıya gidiyor. Bu gelişmenin çoğu, titiz teorik uzlaşma ve sentez üzerinde gittikçe artan bir vurgunun dengelediği zıt teorik karşılaşmaların sonucu olarak meydana gelecek. Arkeoloji de, yeteri kadar geniş

bir zamansal bakış açısına sahip yegâne sosyal bilim olarak kendi güvenilirliğini kanıtlayacaktır. Bu bakış açısı ise, bütün sosyal bilimlerin tarihsel öneminin, arkeolojiyle ilişkili olarak tesis edilmek zorunda olduğu şeklindedir.

Sonuncu değilse de son olarak, bu ikinci baskıyı, hayatıma dahil ettiği her türlü mutluluk ve hedeften dolayı sevgi ve teşekkürle bir kez daha, eşim Barbara'ya ithaf ediyorum. Aynı şekilde ona, bana sağladığı Balıkçı Sığınağı için de teşekkür ediyorum. Burası, bu kitaba üç yaz boyunca odaklanabildiğim bir limandı. Keza eşim, bütün el yazması metni okudu ve onun daha anlaşılır hale gelmesinde değerli katkılarda bulundu.